

OŚWIADCZENIE

po konferencji „Bezpieczeństwo gospodarcze UE”

Przełom ostatniej dekady to okres znaczącego wzrostu importu materiałów budowlanych spoza Unii Europejskiej, w szczególności z krajów wschodnich. Produkty te są najczęściej subsydiowane w różnym stopniu przez państwo albo wręcz pochodzą z produkcji przez spółki należące do państw objętych sankcjami. W połączeniu z coraz bardziej restrykcyjnymi regulacjami środowiskowymi nakładanymi na producentów unijnych, które przestrzeganie wymaga znacznych nakładów finansowych, prowadzi to do systematycznego osłabiania konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw, spadku wielkości produkcji w kluczowych sektorach przemysłu budowlanego oraz zagrożenia dla miejsc pracy. Obserwujemy postępujące uzależnienie europejskiego rynku od importu z krajów o niższych standardach środowiskowych, pracowniczych i jakościowych, co skutkuje również tzw. "ucieczką emisji" (carbon leakage), gdzie produkcja przenoszona jest poza UE, generując globalne zwiększenie emisji CO₂.

Szczególnie niepokojące są przykłady lawinowo rosnącego importu cementu z Ukrainy do Polski. W okresie ostatnich pięciu lat, ten import wzrósł aż ponad 20-krotnie. Z 32 tys. ton w 2020 do 650 tys. ton cementu w 2024. Niestety prognozy na 2025 mówią już o ponad 1 milionie zaimportowanych ton. Import wzrasta także w przemyśle wapienniczym, którego wyroby są bardzo ważne nie tylko dla budownictwa, ale i dla rolnictwa. Podobna sytuacja dotyczy produktów bitumicznych, gdzie przed sankcjami import z samej Rosji stanowił ponad 75% całego importu wyrobów z asfaltu w rolkach. Zjawisko to obejmuje również produkty stalowe, drewniane oraz inne materiały budowlane takie jak wapno, którego import wzrósł z 2 373 tys. ton w 2015 do 38 534 tys. ton w 2024 roku.

Obecna sytuacja jest rezultatem nierównowagi w prowadzeniu polityki handlowej i środowiskowej UE, która z jednej strony nakłada na europejskich producentów coraz wyższe standardy środowiskowe i klimatyczne, a z drugiej nie zabezpiecza odpowiednio europejskiego rynku przed importem z krajów, które takich standardów nie przestrzegają.

POSTULATY

- Konieczne jest przywrócenie równowagi celnej poprzez wprowadzenie adekwatnych stawek celnych na produkty importowane spoza UE, które przynajmniej zrównają je ze stawkami nakładanymi na produkty unijne eksportowane do krajów trzecich. Obecnie przy 0% cła na import produktów bitumicznych do UE, eksport z UE objęty jest 12% stawką, co stawia europejskich producentów w niekorzystnym położeniu. Dodatkowo Rosja wprowadziła od 1 stycznia 2025 r. podwyższone cła importowe na towary z tzw.

„państw nieprzyjaznych”. W przypadku eksportu do Rosji aktualna stawka celna wynosi już 22%.

- Apelujemy o ustanowienie rocznego kontyngentu celnego na cement z Ukrainy do Polski na poziomie średniej z 3 ostatnich lat, która wynosi 360 000 ton. Dodatkowy import powinien być objęty dodatkowym cłem, aby choć w minimalnym stopniu wyrównać tę nieuczciwą konkurencję, pomiędzy produkcją w UE a poza UE, gdzie producenci nie ponoszą kosztów polityki klimatycznej.
- Postulujemy wprowadzenie ceł ochronnych na kluczowe dla gospodarki UE materiały budowlane pochodzące spoza UE, szczególnie w przypadkach, gdy import zagraża stabilności europejskich sektorów przemysłowych. Niezbędne jest także skuteczne wykorzystanie unijnych Instrumentów Ochrony Handlu (TDI), takich jak cła antydumpingowe i antysubsydyjne, w odpowiedzi na nieuczciwe praktyki handlowe stosowane przez producentów spoza UE.
- Ponadto postulujemy, aby państwa członkowskie Unii Europejskiej położone na granicach zewnętrznych, które w największym stopniu odczuwają skutki agresywnego importu spoza UE, miały silniejszy głos oraz odpowiednie narzędzia do szybszego eskalowania problemów do instytucji unijnych. Obecne mechanizmy wymagają zebrania poparcia co najmniej 20% całego unijnego sektora oraz wszczęcia wieloletniego postępowania wyjaśniającego, co w praktyce daje nieuczciwym konkurentom nawet 3–4 lata swobodnego działania bez konsekwencji. W naszej ocenie sytuacja ta wymaga pilnej reformy.
- Niezbędne jest przyspieszenie pełnego wdrożenia Mechanizmu Dostosowywania Cen na Granicach z Uwzględnieniem Emisji CO₂ (CBAM) i rozszerzenie go na wszystkie materiały budowlane wysokoemisyjne. Mechanizm ten powinien uwzględniać pełne koszty środowiskowe związane z produkcją importowanych materiałów, w tym emisje związane z transportem. Kluczowe jest również usprawnienie systemu weryfikacji emisyjności produktów importowanych, aby zapobiec potencjalnym nadużyciom i obchodzeniu przepisów.
- Apelujemy o wzmocnienie zasady wzajemności w dostępie do zamówień publicznych poprzez premiowanie dostawców z krajów Unii Europejskiej i pozostałych krajów, które w podobny sposób otwierają swoje rynki zamówień dla podmiotów z UE. Oczekujemy zwiększenia barier dostępu do rynku zamówień publicznych dla dostawców, w tym producentów z krajów trzecich, zwłaszcza tych, które nie stosują żadnych sankcji wobec Federacji Rosyjskiej i wielokrotnie zwiększyły zakupy surowców i paliw z tego kraju, zaburzając równowagę konkurencyjną z europejskimi producentami. Wprowadzenie obowiązkowych kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych, które uwzględniałyby pełny ślad węglowy produktów, w tym emisje związane z transportem, przyczyniłoby się do budowania bardziej zrównoważonej gospodarki. Strategiczne sektory gospodarki powinny priorytetowo traktować produkty wytwarzane w UE w zamówieniach publicznych.
- Konieczne jest włączenie klauzuli pochodzenia europejskiego do zamówień publicznych, nakazując kupującym priorytetowe traktowanie produktów i usług oferowanych przez europejskie firmy. Takie podejście byłoby znaczącym krokiem w

kierunku przywrócenia uczciwej konkurencji. Przyjmując tę klauzulę, możemy nie tylko zapewnić bezpieczne dostawy oraz jakość techniczną i sanitarną produktów, ale także odegrać kluczową rolę w zmniejszaniu naszego śladu węglowego. Promując lokalne firmy, zmniejszamy odległości transportowe, a w konsekwencji związane z nimi emisje gazów cieplarnianych. Przyczynia się to do zmniejszenia ogólnego śladu węglowego, zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej. Jednocześnie postulujemy o ustanowienie obowiązku pełnej przejrzystości i możliwości śledzenia pochodzenia produktów importowanych z krajów trzecich. Stworzenie skutecznego systemu weryfikacji pochodzenia produktów może zapobiec potencjalnym nadużyciom i obchodzeniu przepisów np. dotyczących embarga na wykorzystywania surowców i produktów z Rosji czy Białorusi.

- Każdy produkt wprowadzany na rynek polski i unijny powinien posiadać:
 - jasno określony kraj pochodzenia (świadczenie pochodzenia),
 - informacje o całym łańcuchu dostaw – od surowca po ostateczny wyrób,
- Europejski przemysł potrzebuje zwiększenia wsparcia finansowego dla innowacji i transformacji cyfrowej, energetycznej, technologicznej oraz klimatycznej. Niezbędne jest opracowanie strategii reindustrializacji UE, która uwzględni specyfikę sektorów energochłonnych, takich jak produkcja cementu, stali, żeliwa czy szkła. Wzmocnienie europejskich łańcuchów dostaw w strategicznych sektorach gospodarki przyczyni się do budowania odporności i niezależności gospodarczej Unii Europejskiej.

Uczestnicy konferencji „Bezpieczeństwo gospodarcze UE” reprezentujący środowiska biznesowe, organizacje branżowe, administrację publiczną oraz instytucje europejskie, wyrażają głębokie zaniepokojenie obecną sytuacją europejskiego rynku materiałów budowlanych oraz zagrożeniami dla bezpieczeństwa gospodarczego Unii Europejskiej.

Jednocześnie zobowiązujemy się do aktywnego promowania europejskich wartości i standardów w zakresie odpowiedzialnej produkcji materiałów budowlanych. Będziemy wspierać inicjatywy zmierzające do zwiększenia konkurencyjności europejskiego przemysłu przy jednoczesnym przestrzeganiu ambitnych celów środowiskowych.

Zobowiązujemy się do prowadzenia dialogu z decydentami na szczeblu krajowym i europejskim w celu wypracowania rozwiązań, które zapewnią równowagę pomiędzy otwartością na handel międzynarodowy a ochroną strategicznych interesów gospodarczych UE. Będziemy kontynuować współpracę na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa gospodarczego Unii Europejskiej w kontekście globalnych wyzwań.

Z poważaniem,

ZWIĄZEK PRACODAWCÓW
PRODUCENTÓW MATERIAŁÓW
DlaBudownictwa

Prezes Zarządu
Związku Pracodawców Producentów
Materiałów dla Budownictwa
dr hab. inż. Szymon Firląg, prof. PW

Prezes Zarządu
Stowarzyszenia Producentów Pap
Konrad Machula

Dyrektor Zarządzający
Stowarzyszenia Producentów Cementu
prof. dr hab. inż. Jan Deja

Prezes Związku
Związek Pracodawców „Polskie Szkło”
Jan Świątek

Kancelaria GKR Legal

Przewodniczący Stowarzyszenia
Stowarzyszenie Przemysłu
Wapienniczego
Jaromir Krawczyński